

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 801,931491

כלכלה

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(27×2)	—	54 נקודות
פרק שני	—	(24×1)	—	24 נקודות
פרק שלישי	—	(11×2)	—	<u>22 נקודות</u>
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: כתוב תשובות תמציתיות ומדויקות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (54 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-4 (לכל שאלה – 27 נקודות).

1. מפעל טקסטיל ותיק עומד בסכנת סגירה ועובדיו נמצאים בסכנת פיטורים, בעקבות עליית

מחירי האנרגיה והמים, וכן בשל הצמצום הניכר במספר ההזמנות של מוצרי המפעל.

א. כיצד משפיעים השינויים במחירי האנרגיה והמים וצמצום מספר ההזמנות של

מוצרי המפעל על מחיר המוצרים ועל כמות המוצרים המשווקים? הצג והסבר בעזרת

עקומות ביקוש והיצע של ענף הטקסטיל. (10 נקודות)

ב. כיצד תשפיע סגירת המפעל על שכר העובדים בענף הטקסטיל ועל מספר המועסקים בו?

הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע של שוק העבודה בענף הטקסטיל.

(8 נקודות)

ג. העובדים במפעל מבקשים מהממשלה לסייע למפעל כדי שיוכל לעמוד בתחרות הקשה עם

מפעלי הטקסטיל המובילים בטורקיה ובמזרח הרחוק.

מהו סוג המדיניות הכלכלית-חברתית שבקשה זו מבטאת? נמק את תשובתך.

(9 נקודות)

2. בנק ישראל העלה את שער הריבית במשק.

א. הגדר את המושגים "שער חליפין" ו"שער ריבית". (6 נקודות)

ב. כיצד תשפיע העלאת שער הריבית על שער החליפין של השקל לעומת הדולר?

הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע של שוק מט"ח. (10 נקודות)

ג. כיצד ישפיע השינוי בשער החליפין על רמת התוצר ועל היקף התעסוקה?

הצג והסבר בעזרת המודל הקיינסיאני. בתשובתך התייחס לשינוי בשער החליפין בלבד.

הנח שהמשק הישראלי נמצא במצב מוצא של אבטלה.

(11 נקודות)

3. בשנים האחרונות ניכרת במשק הישראלי "ברירת מוחות" של מהנדסים ומדענים מתחום ההייטק.

א. כיצד תשפיע "ברירת המוחות" על אפשרויות הייצור של המשק בטווח הארוך?

הצג והסבר בעזרת עקומת תמורה.

הנח שהמשק הישראלי נמצא במצב מוצא של תעסוקה מלאה. (10 נקודות)

ב. כיצד תשפיע "ברירת המוחות" על מספר המהנדסים והמדענים מתחום ההייטק

המועסקים במשק ועל השכר שלהם?

הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע למהנדסים ולמדענים מתחום ההייטק.

(9 נקודות)

ג. כדי לצמצם את התופעה של "ברירת המוחות", הממשלה מקימה מרכזי מצינויות

באוניברסיטאות, שמטרתם לקלוט בעתיד מדענים ישראלים השבים מחו"ל.

התומכים במהלך זה טוענים שהוא יביא לצמיחה כלכלית.

— הגדר את המושג "צמיחה כלכלית".

— הסבר כיצד המהלך הזה יכול להביא לצמיחה כלכלית.

(8 נקודות)

4. בשנים האחרונות התגלו מאגרי גז טבעי מול חופי ישראל.

א. גז טבעי הוא גורם ייצור.

— הגדר את המושג "גורם ייצור".

— לאיזה סוג של גורמי ייצור שייך הגז הטבעי? (7 נקודות)

ב. כיצד תשפיע מציאת הגז הטבעי מול חופי ישראל על אפשרויות הייצור של המשק?

הצג והסבר בעזרת עקומת תמורה.

הנח שהמשק הישראלי נמצא במצב מוצא של תעסוקה מלאה. (10 נקודות)

ג. הגז הטבעי הוא מקור אנרגיה שיביא לצמצום העלויות של ייצור חשמל ומוצרי תעשייה.

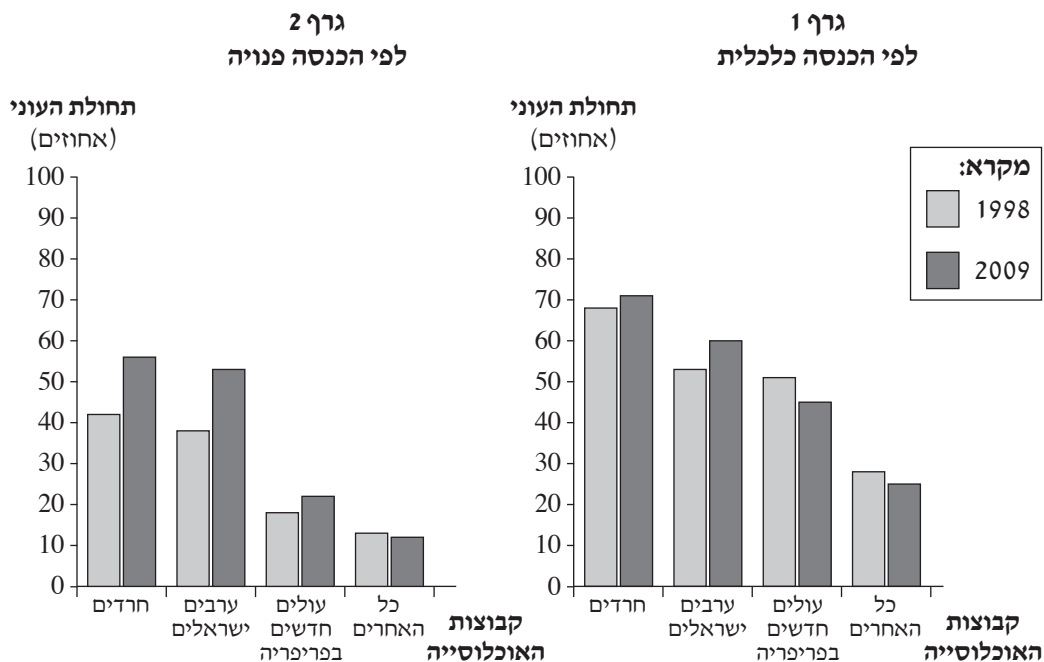
כיצד ישפיע צמצום העלויות של ייצור החשמל על פדיון היצרנים של מוצרי התעשייה?

הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע של שוק מוצרי התעשייה. (10 נקודות)

פרק שני (24 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 5-6.

5. גרפים 1-2 שלפניך מציגים את תחולת העוני בקבוצות האוכלוסייה בישראל בשנים 1998 ו-2009, לפי הכנסה כלכלית ולפי הכנסה פנויה.

תחולת עוני לפי קבוצות אוכלוסייה, 1998 ו-2009

(מעובד על פי מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – סקרי הכנסות)

- א. (1) הגדר את המושגים "הכנסה כלכלית" ו"הכנסה פנויה".
 (2) על פי הגרפים, מהו סוג ההכנסה – כלכלית או פנויה – שבו שיעורי העוני גבוהים יותר? ציין סיבה אחת לכך.

(12 נקודות)

- ב. (1) על פי גרף 2, מהו השינוי שחל בתחולת העוני בקרב ערבים וחרדים

משנת 1998 עד שנת 2009?

- (2) כיצד השפיע שינוי זה על האי־שוויון בחלוקת ההכנסות במשק? הצג והסבר בעזרת

עקומת לורנץ ומדד ג'יני.

(12 נקודות)

6. דוח מרכז טאוב (2011) שעניינו מצב החינוך בישראל מלמד כי בעשורים האחרונים צמצמה המדינה את השקעותיה בחינוך. כמו כן נמצא שההישגים של ילדי ישראל במבחנים הבין-לאומיים נמוכים. נתון זה ניכר במיוחד באוכלוסיות המוחלשות, כלומר ב-48% מכלל תלמידי החינוך היסודי, שהישגיהם דומים להישגי תלמידים במדינות "עולם שלישי" (מדינות מתפתחות). עוד נטען בדוח ששיעור ההשתתפות של גברים ישראלים חסרי השכלה בכוח העבודה ירד בשנים שנבדקו בדוח והוא נמוך לעומת מדינות ה-OECD. שיעור השתתפות נמוך של גברים חסרי השכלה בכוח העבודה מאפיין מדינות מפותחות.

(מעובד על פי: דוח מרכז טאוב על מצב החינוך בארץ)

א. (1) הגדר את המושג "הון אנושי".

(2) כיצד ישפיע צמצום ההשקעות של המדינה בחינוך על התוצר בישראל? הצג והסבר

בעזרת עקומת תמורה. בתשובתך הבחן בין טווח הזמן הקצר ובין טווח הזמן הארוך.

הנח שהמשק הישראלי נמצא במצב מוצא של תעסוקה מלאה.

(12 נקודות)

ב. (1) כתוב סיבה אחת לירידה בשיעור ההשתתפות של גברים חסרי השכלה בכוח העבודה.

(2) כיצד תשפיע הירידה בשיעור ההשתתפות של גברים חסרי השכלה בכוח העבודה,

על האי-שוויון בחלוקת ההכנסות במשק? הצג והסבר בעזרת עקומת לורנץ.

(12 נקודות)

המשך בעמוד 6

פרק שלישי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 7-10 (לכל שאלה – 11 נקודות).

7. הממשלה החליטה לסלול כביש חדש בגליל.
- א. הגדר את המושג "כשל שוק". (3 נקודות)
- ב. מהו כשל השוק הבא לידי ביטוי בפתיח? בתשובתך הצג שני מאפיינים של "כשל שוק". (8 נקודות)
8. חברה המייצרת מוצרי חשמל החליטה לסגור את מפעל המקררים שבבעלותה לאחר שישים שנות פעילות. נציג החברה מסר כי "עקב שינוי מערכי הייצור בעולם, התחרות הגוברת בשוק המקררים וחוסר התמיכה של הממשלה איננו יכולים לשאת את עלויות הייצור בארץ. כדי לעמוד בתחרות אנו נאלצים להסב את פעילותנו בישראל מייצור לפיתוח".
- א. — הגדר את המושג "גלובליזציה".
- תהליך הגלובליזציה גרם לחברה לסגור את המפעל.
- כתוב סיבה אחת לכך.
- (6 נקודות)
- ב. הבא דוגמה אחת ליתרון כלכלי הנובע מתהליך הגלובליזציה, ודוגמה אחת לביקורת על תהליך זה. (5 נקודות)
9. במשק כלשהו יש אבטלה.
- א. מהי המדיניות שהבנק המרכזי במשק זה צריך לנקוט כדי לצמצם את האבטלה? (3 נקודות)
- ב. כיצד תשפיע המדיניות שצינת בסעיף א על שער הריבית במשק זה? הצג והסבר בעזרת עקומות ביקוש והיצע של שוק הכסף. (8 נקודות)
10. בישראל יש שתי יצרניות דבש השולטות יחד בכ-80% משוק הדבש. יצרנית אחת שולטת ב-60% מהשוק והשנייה ב-20% מהשוק. שוק הדבש נתון לפיקוח של מועצת הדבש הפועלת בחסות הממשלה. מועצת הדבש מגבילה את מספר הכוורות באמצעות מתן רישיונות, ולכן קשה ליצרנים חדשים להתחיל לעסוק בתחום. מחיר הדבש בישראל גבוה פי 2.5 ממחירו באירופה.
- (מעובד על פי: קליאן, ג', שוק הדבש, כלכליסט, 22.9.13)
- על פי הקטע, האם יש בשוק הדבש בישראל "תחרות משוכללת"? נמק את תשובתך בעזרת שני תנאים של תחרות משוכללת.

בהצלחה!